

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО
ФОРУМУ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

Випуск 3, 2021

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ШКОЛА АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ФОРУМУ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

5-6 лютого 2021 року

Випуск 3

Харків – 2021

УДК 37.014 (477)
А 28

Рекомендовано до друку засіданням Ради Громадської організації
«Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»
(Протокол № 2 від 23 лютого 2021 року)

Рецензенти:

Романовський О.Г., доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України;
Лазарєв М.І., доктор педагогічних наук, професор;
Дмитренко Г.А., доктор економічних наук, професор.

Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму
А 28 з міжнародною участю; [за наук. ред. Г.В. Єльнікової, М.Л. Ростоки; ред. з заг.
питань: Л.О. Лузан, О.О. Почусьва, З.В. Рябова]. Харків, Мачулін, 2021, Вип. 3, 160 с.

ISBN

Збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю «Адаптивні процеси в освіті», що відбувся 5-6 лютого 2021 року в режимі онлайн, містить тези доповідей учасників та основні організаційні документи заходу.

Тематику публікацій розміщено за науковими панелями Форуму. У роботах висвітлено актуальні питання розвитку освітньої галузі України, розкрито такі напрями, як: методологія адаптивного управління в освіті; адаптивність освітнього процесу в забезпеченні якості підготовки фахівців у закладах вищої освіти; адаптивні технології в підготовці магістрів з управління закладами освіти; інформаційна аналітика як інструментарій регулювання адаптивних процесів в освіті та в організації наукових досліджень; активізація адаптивних процесів у підготовці фахівців вищої кваліфікації; адаптивний менеджмент в освіті; адаптивне навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти; адаптивні процеси в освітній діяльності вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти.

Є роботи, у яких висвітлено адаптивні процеси у векторі трансформаційних змін в освітніх системах Бельгії, Білорусі, США, Польщі, Португалії. Розглянуто актуальну проблему формування й розвитку адаптивних процесів в національній системі освіти України та виділено певні адаптивні засади в цьому ключі.

Матеріали Форуму призначено для вивчення керівниками закладів освіти, науково-педагогічним працівникам, викладачами закладів післядипломної освіти, педагогічними працівниками закладів професійної (професійно-технічної) і позашкільної освіти, науковцям, службовцям урядових установ управління освітою, здобувачам освіти та всім тим, хто цікавиться проблематикою адаптивного управління в освіті.

За порушення норм академічної доброчесності й етичних вимог до подання результатів наукових досліджень, за релевантність і достовірність змісту та поданих інформаційних даних у тезах доповідей на засадах чинного законодавства відповідальність несуть автори тез доповідей.

УДК 37.014 (477)
А 28

© ГО «ШАУСПС», 2021
© Автори, 2021

ISBN

ЗМІСТ

Сльникова Галина Василівна. Вступне Слово	7
Програма форуму	8
Контент (тези доповідей учасників Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю «Адаптивні процеси в освіті»)	24
Наукова панель 1.	24
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ АДАПТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ	
Сльникова Галина Василівна	
Методологічні підходи до активізації адаптивних процесів в освіті	24
Білик Надія Іванівна	
Дисемінаційний підхід до освіти дорослих	28
Борова Тетяна Анатоліївна, Марчук Аліса Андріївна	
Методологічні засади адаптивних процесів в освітній діяльності вишів	30
Лапшина Ірина Сергіївна	
Адаптивний підхід до організації самомоніторингу педагогів в умовах інноваційного управлінського середовища	31
Ростока Марина Львівна	
Специфічні особливості адаптаційного процесу та загальні закономірності індивідуальної адаптації	35
Савченко Ірина Миколаївна	
Інтерактивний музей науки як STEM-проект Малої академії наук України	39
Сіданіч Ірина Леонідівна	
Методологічні засади духовно-морального виховання учнів Нової української школи	42
Тимошко Ганна Миколаївна	
Культурологічний підхід до підготовки керівників закладів загальної середньої освіти	44
Фесік Людмила Іванівна	
Інклюзивний підхід до професійної освіти студентів з особливими потребами в умовах освітнього процесу фахових коледжів.....	50
Наукова панель 2.	53
АДАПТИВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Бацула Олександр Сергійович	
Адаптивні процеси гуманізації у закладах вищої освіти	53
Бойко Олег Миколайович	
Мотивація професійної діяльності науково-педагогічних працівників у закладах вищої освіти	55
Гоу Кванденг	
Адаптивність навчального процесу як фактор підвищення ефективності навчання	57
Євдокимова Наталя Олексіївна	
Прогнозування розвитку освітньої програми за аналізом її впровадження у закладі вищої освіти	59
Костіна Валентина Вікторівна	
Використання можливостей дуальної освіти як умова підвищення якості професійної підготовки фахівців соціальної галузі	61

Котелевець Олександр Олександрович Забезпечення якості дистанційного навчання майбутніх інженерів-педагогів з питань правової компетентності	62
Лаврентьєва Олена Олександрівна, Скрипник Людмила Володимирівна Підходи до організації інформаційно-консультативного середовища закладу вищої освіти	64
Полякова Ганна Анатоліївна Адаптивність освітнього процесу в системі внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті	66
Суліма Євген Миколайович Наскрізно-рівнева адаптація й діалогічна узгодженість організації освітнього процесу	69
Наукова панель 3. АДАПТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ	72
Бачієва Лариса Олександрівна Адаптивне управління науково-дослідною діяльністю здобувачів освіти.....	72
Бруєва Вікторія Анатоліївна Формування компетентностей при професійній підготовці магістрів управління інтелектуальною власністю із залученням адаптивної технології.....	74
Григораш Віктор Валентинович, Хлебнікова Таліна Миколаївна Формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до ефективного управління на адаптивних засадах в умовах післядипломної педагогічної освіти	78
Єрмоменко Ольга Анатоліївна Адаптивна система підготовки як засіб підвищення рівня професійної підготовки магістрів з управління закладом освіти	80
Савельєва Тетяна Анатоліївна Проведення профорієнтаційної роботи у коледжах в умовах карантинних обмежень на адаптивних засадах	82
Шемигон Наталія Юріївна Розвиток Я-концепції здобувача освіти в адаптивному інклюзивному просторі	83
Наукова панель 4. ІНФОРМАЦІЙНА АНАЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕГУЛЮВАННЯ АДАПТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ ТА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	85
Селецький Андрій Васильович Найвагоміші результати констатувального етапу наукового дослідження «Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти» модернізації та реформування освіти	85
Агалець Інна Олександрівна Інформаційно-аналітична продукція Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського у супроводі науково-методичної діяльності НАПН України	86
Баніт Ольга Василівна Аналітичний огляд законодавчої бази щодо професійного розвитку педагогічного персоналу	88
Білоног Ганна Володимирівна Адаптивні цифрові технології: QR-код – перший крок у доповнену реальність.....	90

Bilotserkivets Iryna Petrivna Library Informational Space for Securing Adaptation in Education	93
Вараксіна Наталія Володимирівна Адаптивний інструментарій для створення предметної онтології в сфері освіти	94
Гермак Ольга Леонідівна Інформаційна аналітика як засіб підвищення ефективності освітнього процесу з підготовки електромонтерів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	96
Годецька Тетяна Іванівна Питання відновлення психологічного здоров'я внутрішньо переміщених осіб та волонтерів (інформаційно-аналітичний аспект)	98
Гришко Вікторія Вікторівна Реалізація адаптивної функції навчання людей похилого віку в Університетах Третього Віку	101
Гуралюк Андрій Георгійович Адаптація бібліотек до інформаційного суспільства	103
Котляр Юлія Вадимівна Адаптивність студентів-психологів як одна із особливостей їхньої професійної ідентичності	106
Лучанінова Ольга Петрівна Інформаційна аналітика у професійній діяльності сучасного викладача	108
Пітух Лілія Іванівна Методологічні аспекти інформаційно-аналітичної діяльності в умовах адаптивного реформування закладів професійної (професійно-технічної) освіти	111
Середа Христина Володимирівна Інформаційна аналітика для підтримки наукових досліджень у галузі педагогічних наук	113
Черевичний Геннадій Семенович Нормативно-правова складова інформаційного аналізу при вкладанні студентам закладу вищої освіти курсу «Контроль та оцінювання знань учнів на уроках історії» ...	114
Наукова панель 5. АКТИВІЗАЦІЯ АДАПТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	116
Давидова Наталія Андріївна Адаптивні технології у формуванні медіакультурної грамотності керівника закладу загальної середньої освіти	116
Скрипка Катерина Сергіївна Реалізація проєктної технології в управлінні готовності керівника закладу загальної середньої освіти до впровадження інклюзивного навчання	118
Наукова панель 6. АДАПТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ОСВІТІ	121
Боднар Оксана Степанівна, Винничук Олег Теофілович Врахування концепцій адаптивного менеджменту у підготовці майбутнього керівника закладу освіти	121
Гапон Леся Олексіївна Застосування елементів адаптивного менеджменту у роботі вчителя-словесника	123
Горішна Оксана Мирославівна, Семененко Галина Ярославівна Адаптивне управління у процесі впровадження змін у закладі освіти	125

Григораш Ольга Вікторівна Інноваційна діяльність педагогів закладу загальної середньої освіти як об'єкт управління в адаптивній школі	127
Івасів Ольга Василівна Використання адаптивних механізмів у управлінні проектами у закладі освіти	128
Любченко Надія Василівна Лідер і керівник в загальній середній освіті: в контексті часу реформ	130
Наукова панель 7. АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	134
Бацула Наталія Володимирівна Адаптивність освітнього процесу в умовах гуманізації закладу загальної середньої освіти .	134
Лузан Людмила Олександрівна Адаптивні технології як інноваційний інструментарій підвищення кваліфікації вчителів-словесників	135
Мірошниченко Вікторія Миколаївна Використання тестових технологій на уроках української мови в умовах адаптивного навчання	139
Мотуз Ганна Альбертівна Адаптивне навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти	143
Ноготушкіна Анастасія Дмитрівна Адаптивне навчання в закладах дошкільної освіти	145
Правда Світлана Іванівна Адаптивне навчання в закладі дошкільної освіти	146
Редька Ольга Олексіївна Тестовий контроль як умова забезпечення ефективного впровадження системи управління якістю вищої освіти	149
Рябов Олег Вячеславович ІКТ-компетентність вчителів закладів освіти в умовах пандемії	151
Наукова панель 8. АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ВИШІВ	153
Bratslavska Alla Adaptive Process in the Educational Activities of Kharkiv National Air Force University in the Environment of Distance Learning During Lockdown	153
Cardoso Luis Miguel Adaptive Learning Processes in Portuguese Universities During the COVID-19 Pandemic	154
РІШЕННЯ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ФОРУМУ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ «АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ»	156

Отже, вважаємо, що залучення адаптивних технологій в професійну підготовку магістрів з управління інтелектуальною власністю, дозволить закладам вищої освіти готувати керівників іншого формату, таких які будуть гнучкими та гармонійно зростати на протязі всього трудового життя, не зважаючи, як на різноманітні трансформації професій, так і на соціально-політичній економічній зрушення.

Бібліографія:

1. Підготовка керівника навчального закладу до управлінської діяльності в ринкових умовах: навч. посіб. [А.І. Чміль, В.І. Маслов, Г.А. Дмитренко, Г.В. Єльнікова, Г.В. Федоров]; за ред. А.І. Чміля, Київ, Логос, 2006, 126 с.
2. Лазарєв, М.І. та ін. (2017). Управління підготовкою фахівців у сфері інтелектуальної власності: трансформації на сучасному етапі / Лазарєв М.І., Луначек В.Е., Рубан Н.П., Тіманюк В.М., Фесенко Н.С., Черненко Ю.Ю. // *Проблеми інженерної педагогіки*, Вип. 1 (51), С. 1-8.
3. Mons, N. (2003). Décentralisation: y a-t-il une exception française? *Les enseignements des comparaisons internationales. L' revue de l'inspection générale* 03 «Existe-t-il un modèle éducatif français?», pp. 108-115.

Формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до ефективного управління на адаптивних засадах в умовах післядипломної педагогічної освіти

Григораш Віктор Валентинович, Хлєбнікова Таліна Миколаївна

vickhar1962@gmail.com, talinahlebnikova@ukr.net

Розвиток суспільства, соціально-економічні зміни спонукають до постійного оновлення освітнього процесу. Питання вибору освітньої парадигми професійної підготовки педагогів висвітлено на державному рівні, зокрема в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Постанові Кабінету Міністрів України № 800 від 21.08.2019 р. «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» та ін. Ці нормативні документи є засадничими для методологічної переорієнтації процесу підвищення професійної компетентності педагогів. Система післядипломної освіти має враховувати зміни на ринку праці для коригування обсягів і напрямків професійної підготовки та здатна відреагувати на умови, що змінюються. Основним завданням післядипломної освіти є забезпечення професійно-особистісного розвитку педагога на адаптивних засадах.

Дослідниця Г. Єльнікова зазначає, що адаптивний підхід передбачає таку організацію освітнього процесу, здійснення якої передбачає актуалізацію адаптивних процесів навчання/самонавчання, виховання/самовиховання, розвитку/саморозвитку для оптимального засвоєння освітньої інформації та формування відповідних життєвих компетентностей [1].

Формування особистості професіонала за своєю сутністю і змістом є процесом присвоєння історичного, професійного досвіду, досвіду поведінки

й життєдіяльності, а його результативність співвідноситься з рівнем компетентності. На наш погляд, це відбувається в процесі взаємопов'язаної діяльності учасників освітнього процесу, у якому відбувається розвиток суб'єкта навчання на основі врахування його соціально-педагогічного досвіду, реальних навчальних можливостей, потреб, інтересів, надання можливості вибору змісту навчання, форм, методів, прийомів його засвоєння, що сприяє самоствердженню особистості, її самореалізації.

Формування готовності майбутніх керівників закладів освіти до ефективного управління відбувається в процесі включення здобувачів освіти в інтерактивну діяльність. Наприклад, під час інтегрованого заняття у формі освітнього хакатону «Актуальні зміни сьогодні – успішна школа завтра» учасники заходу визначають візію щодо моделей початкової школи, гімназії та академічного ліцею та пропонують умови, необхідні для їх функціонування. Здобувачі освіти висувають ідеї щодо нормативного врегулювання таких основних проблем: модернізація штатних розписів закладів освіти з урахуванням необхідності введення актуальних посад, функціонування початкових шкіл, гімназій і ліцеїв, зокрема як окремих юридичних осіб; повноваження керівника закладу освіти; приведення до відповідності термінів вступу в академічні та професійні ліцеї; перспективи функціонування авторських шкіл і наукових ліцеїв; необхідність запровадження конкурсного відбору до академічних ліцеїв.

Участь у роботі панельної дискусії, мета якої полягає у визначенні професійних якостей педагога й окресленні шляхів професійного розвитку, до якої залучають керівників закладів освіти – випускників магістратури, – дає можливість визначити ключові напрями, що будуть використані як підґрунтя для організації науково-методичної роботи закладу освіти, і надати здобувачам освіти інформацію про форми роботи з педагогічним колективом щодо підвищення кваліфікації.

Під час панельної дискусії можна розглянути, приміром, такі питання: що необхідно для налагодження ефективного партнерства між адміністрацією та педагогом, яке бачення основних напрямів взаємодії та співробітництва між ними, які заходи є першочерговими для здійснення адаптивного підходу до розвитку професійної компетентності педагога? Використанню суб'єктного досвіду здобувачів освіти та його розвитку в процесі опрацювання проблеми управління впровадженням педагогічних технологій в освітній процес закладу освіти сприяє така форма роботи, як воркшоп – інтенсивний навчальний захід, на якому учасники навчаються перш за все завдяки власній активній роботі.

Якщо за традиційного підходу педагог викладає теоретичний матеріал, демонструє слайди, максимум ставить запитання здобувачам освіти, щоб хоча б якось привернути їх увагу, то у форматі воркшопу учасники працюють у групах, до яких ми включаємо наших випускників. Кожна група має свій матеріал для його аналізу, виділення основних положень, сильних і слабких його сторін. Після того як кожна з груп проаналізувала свій матеріал, вона обирає доповідача, який виступає перед усією аудиторією, а решта учасників ставлять йому запитання. Так були визначені організаційні заходи й умови,

необхідні для впровадження технології навчання. Отже, замість того щоб викладач передавав знання або трансліював їх, жорстко керував процесом навчання, щось вимагав від здобувачів освіти, учасники самі активно здобувають знання, діляться ними, освоюють та засвоюють їх.

Використання інтерактивних методів, не тільки розвиває комунікативні здібності, пізнавальні інтереси, а й уміння встановлювати емоційні контакти, партнерські стосунки, формувати інтелектуальну спроможність. Нетрадиційні заняття розвивають комунікаційні вміння, самостійність висловлювання, партнерство, ініціативність, відповідальність за якість виконаної роботи.

Бібліографія:

1. Єльнікова, Г.В. (2020). Методологічний аспект адаптаційних змін в освітньому процесі закладів освіти. Адаптивні процеси в національній системі освіти : [зб. матер. 5-го Всеукр. наук. форуму; 30-31.01.2020; упоряд. О.О. Почуєва ; ред. кол. : Г.В. Єльнікова (голова), Г.Ю. Кравченко, Л.О. Лузан, М.Л. Ростока, З.В. Рябова]. Харків, Мачулін, Вип. 2, 111 с. С. 21-23.
2. Хлебнікова, Т.М. (2019). *Організація особистісно зорієнтованого навчання в системі післядипломної педагогічної освіти* : монографія, Харків, 128 с.

Адаптивна система підготовки як засіб підвищення рівня професійної підготовки магістрів з управління закладом освіти

Єрмоменко Ольга Анатоліївна

mishola@ukr.net

Сучасна підготовка майбутніх конкурентоспроможних фахівців-управлінців в Україні має бути побудована на тісній взаємодії вищої освіти та ринку праці, що ставить свої особливі вимоги до якості, змісту й форм підготовки магістрів з управління закладом освіти, стимулює заклади освіти ставати більш ефективними, інноваційними та підприємливими, що також підвищує якість дослідницької діяльності та генерує розмаїття освітніх послуг [1]. Перевагами ринку називають гнучкість та високу адаптивність до умов, що змінюються. Тому ефективним кроком до забезпечення якісних змін у підготовці конкурентоспроможних управлінців може стати перехід на адаптивну систему підготовки магістрів з управління закладом освіти, що базується на гнучкості самої системи, пристосуванні до сучасних вимог, враховує мету та специфіку організації освітнього середовища. Під поняттям «адаптивна система підготовки магістрів» ми розуміємо цілісне утворення, яке складається із взаємодіючих елементів, що пов'язані субординаційними та координаційними зв'язками, виконують конкретну функцію підготовки, мають цілеорієнтований характер у досягненні інтегративної мети. Здійснення оперативних змін у меті, змісті, методах, формах, засобах, технології, суб'єкт-суб'єктній взаємодії, освітньому середовищі стане запорукою позитивної динаміки рівня підготовки майбутніх управлінців в умовах нестабільності.

Змінити традиційний вектор підготовки магістрів з управління закладом освіти (далі – УЗО) і не втратити орієнтацію на її мету та специфіку можна